

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI O'QITISHDA ZAMONAVIY
INNOVATSION METODLARDAN FOYDALANISH**

Abdullayeva Uljalgas Tulegen qizi
Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya: Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitishda zamonaviy innovatsion metodlardan foydalanish va ularning turlari to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan. Shuningdek, ularning bugungi kundagi ahamiyati haqida so'z borgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, innovatsiya, o'qitish, zamonaviy, metod

**USE OF MODERN INNOVATIVE METHODS IN TEACHING
PRIMARY SCHOOLSTUDENTS**

Abdullayeva Uljalgas Tulegen qizi
Chirchik State Pedagogical University

Abstract: The article provides information on the use of modern innovative methods and their types in teaching primary school students. They also talked about their importance today

Keywords: education, innovation, teaching, modern, method

Bugungi kunda pedagogik nazariyadan tashqari zamonaviy pedagogik amaliyot jarayonlarida innovatsion metodlardan foydalanish zamon talabi darajasiga globallashti. Ta'lim jarayonida yangidan yangi metodarni qo'llash hozirgi kundagi o'quvchilarni boshlang'ich ta'limning obyektlaridan biriga aylandi. Innovatsion faoliyat davlat siyosati darajasiga ko'tarilib, hukumatimizning 2020-yil 7-aprelda qabul qilingan "Innovatsion faoliyat to'g'risida" O'zbekiston Respublikasining qonuni, "2022-2026 yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish

strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Prezident Farmoni qabul qilindi. Shuningdek O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"ga asosan zamonaviy ta'limning ilg'or metodlaridan foydalanish boshlang'ich sinflarda ta'lim oluvchi o'quvchilarning ilmiy ko'nikmalarini oshirishda asosiy me'zon sifatida qabul qilingan.

Ta'lim jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalarni faol qo'llash, ta'lim samaradorligini oshirish, tahlil qilish va amaliyotga joriy etish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir. Boshlang'ich ta'lim umumta'lim maktablarining bosh bo'g'ini bo'lgani sababli ana shu jarayonda o'quvchi shaxsining mukammal rivojlanib borishiga ko'proq e'tibor berish lozim. Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mas'uliyatlari cheksizdir. Ular maktab ostonasiga endigina qadam qo'ygan o'quvchilarni maktab hayotiga ko'niktirib, zamonaviy bilim olishlariga yo'l ochib beradilar. Bolalarning o'qishga munosabatlari, aqliy salohiyatlari ana shu davrda shakllanadi. Bu ham boshlang'ich sinf o'qituvchilarining vazifasi mas'uliyatli ekanligini ko'rsatadi. Pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar tashkiliyusullari, o'tkazish metodlariga ko'ra o'quvchi ehtiyojiga mos tushishi kerak. Chunki bunday darslar bola ruhiyatiga yaqinroq bo'ladi. Ta'lim tizimida innovatsion deyilganda, ta'lim maqsadi va mazmuniga yangilik kiritish, yangicha yondashish, pedagog va talabaning hamkorligidagi faoliyatini tashkil etish, pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish jarayoni, ta'limning uslub, shakl va vositalarining majmuasi tushuniladi.

Bugungi kunda "O'quvchilarni imtihonni bir xil eski uslubda o'tkazish uchun o'quv dasturini o'qishga majburlashdan ko'ra, turli xil yangi va innovatsion g'oyalarni qo'llash orqali ularning aqliy xulq-atvorini oshirishga ko'proq e'tibor qaratadigan o'qitish usuli oddiy so'z bilan aytganda, zamonaviy o'qitish metodlaridir".

Amaldagi usullar yangi avlod talabalari bilan unchalik samarali ishlamaydi. Standartlashtirilgan ta'lim bolaning individual fazilatlarini va ijodiy o'sishga bo'lgan ehtiyojni hisobga olmaydi. Eski usullar bilan hal qilib bo'lmaydigan qator muammolarga qaramay, innovatsiyalarni joriy etishda qiyinchiliklar mavjud. O'qituvchi tushunishi kerakki, innovatsion usullarni joriy etish nafaqat o'quvchilarga

materialni yanada samarali o'zlashtirishga yordam beradi, balki ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Lekin bu o'qituvchining o'z intellektual va ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishiga ham yordam beradi.

Biz zamonaviy o'qitish usuli deb atagan yangi o'qitish usuli ko'proq amaliy faoliyatga asoslangan bo'lib, o'quvchining ongini markazlashtiradi va bu ularni o'rganish jarayoniga to'liq jalb qiladi. Zamonaviy o'qitish usulida o'quv dasturini o'qitish va rejalashtirish o'quvchini asosiy maqsad sifatida ushlab turish bilan amalga oshiriladi.

So'nggi yillarda fan va texnika sohasidagi bilimlar ko'lami keskin oshdi, insonning fan va texnika sohasidagi yangi bilimlarga moslashish qobiliyati ham oshdi. Shunday qilib, turli sohalarning noma'lum va ochilmagan sohalarini o'rganish uchun innovatsion va ijodiy aqllarga katta ehtiyoj bor. Zamonaviy dunyo va bilimga asoslangan texnologiya davriga dosh berish uchun zamonaviy usullarni qo'llash rivojlangan dunyoda kuchli bo'lishning yagona vositasidir. Zamonaviy o'qitish, shubhasiz, zamon talabidir, chunki uning zamonaviy davrda dolzarbligi. Ilm-fan va texnika sohasidagi inqilob rivojlanish yo'lida yuzaga keladigan har qanday holatlarni hal qilish uchun buyuk g'oyalar va keng qamrovli harakatlarni talab qiladi. Buning barchasi buyuk o'quvchilarning kichik yelkalarida. Demak, talabalarga nafaqat bilim berish, balki ularning malakasini oshirish juda muhim.

Turli xil o'qitish usullarini batafsil o'rganib chiqqandan so'ng, biz qaysi pedagogik o'qitish usuli yaxshiroq ekanligini ayta olmaymiz! An'anaviy o'qitish usullari ham, zamonaviy o'qitish usullari ham o'zining ijobiy va salbiy tomonlariga ega. Ular o'xshash, ammo bir-biridan farq qiladi. Zamonaviy o'qitish usullarining afzalliklari uning asosi sifatida an'anaviy o'qitish usullarini hisobga olishi va o'quvchilar yangilarini o'z ichiga olgan holda uni butunlay e'tibordan chetda qoldirmasliklari kerak. Biroq, zamonaviy o'qitish usullari hozirgi asrga atrof-muhit vamuhit bilan engish uchun mos keladi.

Innovatsion ta'lim texnologiyasi - o'qitishning innovatsion usullaridan foydalanishga asoslangan ta'lim texnologiyasi. Pedagogika fanida innovatsion ta'lim texnikasining uch turi shartli ravishda ajralib turadi: o'quv jarayonini yoki uning

muhim qismini qayta tashkil etishni talab qiladigan radikal, birlashtirilgan, bir nechta ma'lum elementlarni, uslublarni yoki usullarni birlashtiradigan, shuningdek, modifikatsiya qiluvchi yaxshilashni maqsad qilgan. ularni sezilarli darajada o'zgartirmasdan klassik usullar. Agar ularning mazmun tomonini tahlil qiladigan bo'lsak, bu texnologiyalar o'quvchilarning kasbiy faoliyatni tushunishga ijodiy yondashishini shakllantirishga, fikrlash mustaqilligini, muayyan vaziyatda maqbul qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradigan faol o'qitish usullariga asoslanganligini ta'kidlash mumkin.

Quyidagi o'qitish uslublari sizning sinfingizni o'zgartiradi. Talabalariniz uchun o'zgaruvchan ta'lim tajribasini yaratish uchun iloji boricha ko'proq integratsiya qiling.

1. Qaytarilgan sinf

Keling, eng mashhur zamonaviy o'qitish texnikasidan boshlaylik. An'anaviy o'qitish usullari o'quvchilarni birinchi navbatda sinfda fan bilan tanishtirishni, keyin uyda mustaqil ravishda o'qishni ko'rsatadi.

O'zgartirilgan sinfda o'quvchilar birinchi navbatda mavzuni mustaqil o'rganadilar, so'ngra savollarni hal qilish va hamkorlikdagi loyiha yoki mavzu doirasiga mos keladigan boshqa faoliyat bilan mashq qilish uchun sinfga kelishadi.

Bu usul talabalarga faol rol o'ynashga va o'z o'rganishlarida ko'proq avtonomiyani rivojlantirishga yordam beradi. O'qituvchiga tayanib, ularni mavzu bilan tanishtirish va ular uchun barcha og'ir ishlarni bajarish o'rniga, o'quvchilar o'zlarining o'qituvchisiga aylanadilar!

2. Taktik o'rganish

Kinestetik o'rganish sifatida ham tanilgan, taktik o'rganish namoyishlar va amaliy mashg'ulotlar orqali amalga oshiriladi. Ushbu o'qitish usuli onlayn sinflarga ham tegishli bo'lib, o'qituvchi faoliyat ko'rsatadi va o'quvchilar bir vaqtning o'zida o'z uylarida mashq qiladilar. Bu o'quvchilar epchillikni rivojlantirishi yoki narsalarni qurishi kerak bo'lgan amaliy mavzular va ko'nikmalar uchun eng mos keladi.

Taktik o'rganish atamasi faol va hamkorlikda o'rganishni anglatadi. O'qituvchi bilan bir xil tezlikda ishlagan holda, xatolarni darhol aniqlash va tuzatish mumkin, bu esa o'quvchining noto'g'ri texnikani ishlab chiqishiga yo'l qo'ymaydi.

3. VAK o'rganish

VAKni o'rganish yuqorida qayd etilgan taktil usulidan kengroqdir, chunki u uchxil turdagi o'quvchilarni qamrab oladi: vizual, eshitish va kinestetik.

Vizual o'quvchilar materialni (darsliklar, taqdimotlar, infografikalar, diagrammalar, diagrammalar) ko'rganlarida ma'lumotni yaxshiroq o'zlashtiradilar, eshitish qobiliyatini o'rganuvchilar (podkastlar, videolar, muhokamalar) va kinestetik o'rganuvchilar kontentni ijro etishda.

VAK ta'limida hamma uchun nimadir bor - har xil turdagi o'quv materiallaridan foydalanish orqali siz o'quvchilaringiz har doim nima bo'lishini oldindan bilishlariga amin bo'lishingiz mumkin!

4. Loyihaga asoslangan ta'lim

Loyiha asosida o'qitishda o'qituvchi amaliy yoki nazariy loyihani topshiradi va talabalar loyihani amalga oshirish uchun ishlashi kerak. Loyihalar mavhum emas, balki real hayotdagi muammolarni hal qilishga qaratilgan.

Loyihalarni alohida yoki kichik guruhlarda belgilashingiz mumkin. Qanday bo'lmasin, loyiha ustida ishlash faol o'rganishning eng yaxshi namunasidir. Bu ijodkorlik va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi va talabalarni amaliy fikrlashga chorlaydi.

5. Muammoli ta'lim

Muammoli ta'lim loyiha asosidagi ta'limga o'xshash bo'lsa-da, u muammoning boshqa narsalarni o'rgatishdan oldin taqdim etilishi bilan farq qiladi.

Talabalar loyihani yakunlash uchun eng yaxshi harakat yo'nalishini tanlash uchun birgalikda yoki alohida ishlaydilar. Muammoli ta'limda asosiy bilim va dastlabki kashfiyotdan ilg'or loyihalarga o'tganimiz sari qiyinchilik darajasi asta-sekin o'sib boradi.

6. Hamkorlikda o'qitish

Hamkorlikda o'rganish - bu o'quvchilar birgalikda ishlaydigan har qanday loyiha yoki faoliyatni o'z ichiga olgan umumiy atama. Birgalikda o'rganishga asoslangan darsrejasi jamoaviy ish, delegatsiya, vaqtni boshqarish, hamkorlik, qaror qabul qilish va ijtimoiy ko'nikmalar kabi qimmatli yumshoq ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Hamkorlik faoliyati orqali o'quvchilar ham o'z-o'zini anglash ustida ishlay boshlaydilar, chunki ular o'zlarining kuchli tomonlarini baholashlari va malakalariga qarab loyihada o'z qismini tanlashlari kerak. Guruhning barcha a'zolari natija uchun javobgar bo'lishlari, ularning harakatlari butun guruhga qanday ta'sir qilishi mumkinligini o'rgatadi.

7. Kooperativ ta'lim

Ushbu o'rganish usuli hamkorlikda o'rganishga o'xshaydi. O'qituvchi talabalarni kichik guruhlariga ajratadi, har bir a'zoga muayyan rol va vazifani bajaradi. Kooperativ ta'limda o'quvchilar umumiy maqsadga erishadilar - ular bilan birga ularhamkorlik qilishni, mas'uliyatni o'z zimmasiga olishni va jamoaviy ruhni rivojlantirishni o'rganadilar.

8. O'yinga asoslangan ta'lim

O'yinga asoslangan o'rganish bu atama tasvirlaydigan narsadir - o'yinlarni o'qitish jarayonining bir qismi sifatida ishlatish. O'yinlar faol o'rganish elementiga ega va ayniqsa qiziqarli, chunki ular odatiy o'rganishdan o'ziga xos "chalg'itish" dir. Onlayn, guruhli yoki rolli o'yinlar o'quv dasturining bir qismi bo'lishi mumkin. O'yinlar avtomatik tarzda o'quv muhitini qiziqarli qiladi va o'rganish sarguzashtga aylanadi.

Ta'rifga ko'ra, o'yinlar odatda mukofot va muvaffaqiyat hissini o'z ichiga oladi, shuning uchun ular o'quvchilarni juda rag'batlantirishi mumkin. O'yinga asoslangan o'rganishga o'xshash o'yin mexanikasini o'z ichiga oladi - bu shart emas, balki ballar, darajalar, nishonlar va peshqadamlar.

9. So'rovga asoslangan ta'lim

So'rovga asoslangan ta'lim zamonaviy ta'limda ommalashgan ta'lim usuli hisoblanadi. Odatda, o'qituvchi ochiq savol beradi yoki loyihani topshiradi va

o'quvchilar loyihani yakunlash yoki nazariyani shakllantirish uchun o'zlarining tadqiqotlarini olib boradilar.

Talabalar ushbu faoliyatni yakka tartibda yoki kichik guruhlarda bajarishlari mumkin. O'qituvchi o'quvchilarga ular bilan ishlashlari kerak bo'lgan tadqiqot usulini taqdim etishi yoki o'quvchilarga buni mustaqil ravishda aniqlashiga imkon berishi mumkin. Yoki hammasi noldan boshlanishi mumkin, bunda o'quvchilar o'zlari savolnio'ylab topishlari va yechim ustida ishlashlari mumkin.

So'rovga asoslangan ta'lim muhim tahliliy va fikrlash qobiliyatlari va qiziqishni rivojlantiradi. Talabalar topqir va kuzatuvchan bo'lishni o'rganadilar. Ikkinchi darajali darajada, bu yondashuv muloqot va taqdimot ko'nikmalarini oshirishda ham samaralidir.

10. Tafakkurga asoslangan ta'lim

Tafakkurga asoslangan ta'lim barcha o'qitish uslublari bilan birlashtirilishi mumkin (va kerak), chunki u o'rganishning qo'shimcha turidir. Tafakkurga asoslangan faoliyat chuqurroq savollar berish va berilgan faktning haqiqatiga "imtihon qilish"dir. Fikrlashga asoslangan ta'lim loyihani tugatgandan so'ng o'z-o'zini aks ettirish shaklida ham bo'lishi mumkin. O'qituvchi o'quvchilarni metodologiyasida nima to'g'ri va nima noto'g'ri bo'lganini va buning o'rniga nima qilishlari mumkinligini aniqlashga taklif qiladi. Ushbu o'qitish strategiyasi tanqidiy fikrlash, analitik fikrlash qobiliyatlari va o'z-o'zini anglashni kuchaytiradi.

11. Kompetensiyaga asoslangan ta'lim

Kompetensiyaga asoslangan ta'lim boshqa usullar bilan birgalikda qo'llanilishi ham mumkin. Kompetensiyaga asoslangan ta'limda o'qituvchilar o'quvchining o'zi xohlagan o'quv maqsadlariga erishganligini va yanada ilg'or qiyinchilik darajasiga o'tishga yaroqliligini tasdiqlash uchun o'quvchilarni baholash va amaliy loyihalardan foydalanadilar.

Qobiliyatga asoslangan ta'lim, sukut bo'yicha, shaxsiylashtirilgan. Kurs dasturi oldindan belgilanmagan; u talabaning faoliyatiga qarab doimiy ravishda sozlanadi. Kompetensiyaga asoslangan ta'lim chuqur o'rganishni qo'llab-quvvatlaydi

- o'quvchini baholash o'quvchi faktlarni eslab qolganligini emas, balki o'z bilimlarini amalda qo'llay olishini o'lchamaydi.

12. Mustaqil ta'lim

Mustaqil ta'lim jarayonida talabalar nimani o'rganishlari va o'zlarini qanday baholashni o'rganishdan tortib, o'z bilimlarini to'liq nazorat qiladilar. O'qituvchi bu jarayonning bir qismi bo'lishi mumkin, ammo ularning roli fasilitator roliga o'zgaradi. Ular o'quvchiga o'quv materialini berib, ularning yutuqlari haqida fikr-mulohazalariniberib, uni qo'llab-quvvatlashlari mumkin.

Mustaqil ta'lim imkon qadar shaxsiylashtirilgan va moslashuvchan. Bu o'quvchilarga to'liq avtonomiya va erkinlik beradi. Boshqa tomondan, u ko'pincha javobgarlikka ega emas va u bilan o'tish uchun katta motivatsiyani talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva, U. T. (2022). Umumiy o'rta ta'lim maktablarida qardosh xalqlar adabiyotini qiyosiy o'qitishning ilmiy - nazariy asoslari. Globallashuv davrida tilshunoslik, 1(5), 272-274.
2. Abdullayeva, U. T. (2021). Tuisqan xaliqtar ədəbiyyetin oqitu. Sovremenniy obrazovatelniy potensial i dostijeniya, 1(3), 9-11.
3. Abdullayeva, U. T. (2021). Mektep oqushilarina yelikteu sözder turali tysinik taqiribin etude rezyume texnologiyasin qoldanu. Klaster pedagogicheskogo obrazovaniya problemi i resheniya, 1(2), 1181-1183.
4. Abdullayeva Shaxzoda Raxmat qizi, I.B.Madraximova BOSHLANG'ICH SINFLARDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH / Abdullayeva Shaxzoda Raxmat qizi, I.B.Madraximova [Текст] // RAQAMLI PEDAGOGIKA: HOLATI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami 2- son. — Toshkent:Toshk, 2024. — C. 99-102.
5. Abdikarimov Azizbek Iskandar o'g'li, I.B.Madraximova XALQ MAQOLLARI VA TOPISHMOQLARINING BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QUVCHILARI TARBIYASIDA TUTGAN O'RNI / Abdikarimov Azizbek Iskandar o'g'li, I.B.Madraximova [Текст] // RAQAMLI PEDAGOGIKA: HOLATI

VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari
to'plami 2- son. — Toshkent:Toshkent-2024, 2024. — C. 102-105.